

Sparkkören

Tioårige Gabriel älskar att sjunga och vill inget hellre än att sjunga i den lokala kören. Körgruppen åker spark genom det snöiga landskapet i norra Norge och är kända för sin vänlighet och välgörenhet till byns asylmottagning. Men när Gabriels pappa hamnar i bråk med en av de lokala flyktingarna blir Gabriels strävan att gå med i Sparkkören en utmaning.

Rek för åk 4 t.o.m. 7

INTRODUKTION

Sparkkören är en stor och viktig film i ett litet och behändigt format. Den välgjorda, tankeväckande och rikligt prisade filmen – som också shortlistades för en Oscar! – tillgängliggör samtal kring utanförskap, empati, rasism, fördomar och stereotyper. Med ett rakt och tydligt, men ändå oförenklat och flerbottnat berättande ger filmen publik i olika åldrar möjlighet att reflektera kring människans sociala samspel och gemensamma ansvar för inkludering och mänskliga rättigheter.

Filmen är på norska, med svenska undertexter. Filmen har 7 års åldersgräns, men rekommenderas tematiskt för barn från 10 år.Handledningen är anpassad för mellanstadiet.

HANDLING

Gabriel och hans kompis Toni vill komma med i Sparkkören, en sångkör som åker runt på sparkstöttingar och samlar in pengar till byns asylmottagning.

Hemma hos Gabriel och hans pappa finns ett träsigt fönster som den fåordiga pappan har tagit ner och ska byta ut. Han ska hämta en ny glasruta och Gabriel följer med. När de ska åka iväg blockeras vägen av en ung man med utländsk bakgrund som sitter och pratar i telefon. Pappan blir arg, går fram och säger något som utlöser en hetsig ordväxling och ett slagsmål som Gabriel bevittnar inifrån bilen.

Sammandrabbningen slutar med att pappan knuffar ner mannen över den plogade snövallen och han hamnar i ån. Gabriel blir bestört men pappan beordrar honom att hoppa in i bilen och kör snabbt därifrån.

När Gabriel och pappan sitter och äter kommer sparkkören och knacker på hos dem. De frågar om pappan vill ge en donation. Pappa blir arg och säger åt dem att lämna honom ifred. Till Gabriel säger han att han inte gillar att de kommer och tigger.

I skolan dagen efter berättar Toni att han fått plats i kören och frågar Gabriel om det stämmer att hans pappa inte tycker om flyktingar.

Gabriel gömmer sig på skoltoaletten och överhör andra prata om hans "galna" pappa som blev lämnad av Gabriels mamma och som nu slängt en man i ån. Det sägs att mannen kanske drunknade. Gabriel tar sin spark hem och på vägen möter han offret. När de passerat varandra vänder Gabriel om och kör ifatt honom.

Hemma frågar hans pappa var han varit och säger att skolan har hört av sig om att han skolkat flera lektioner. Gabriel säger att alla vet vad pappan gjorde och att han har träffat mannen, som heter Senai, och han sa åt Gabriel att be om ursäkt för vad som hände.

På kvällen åker Gabriel till kören och lyssnar när de sjunger. När han kommer ut dyker pappan upp i sin bil och tar honom med sig. "Men han har redan sagt förlåt", säger Gabriel när bilen stannar utanför asylmottagningen. Pappan verkar inte lyssna utan går ur bilen och säger något till personen som öppnar dörren. Senai kommer ut och då tar pappan fram en stor låda med varma kläder och ger till honom, med en vänskaplig klapp på axeln. Gabriel tittar uppskattande på sin pappa.

Filmen slutar med en bild av Gabriel som åker med Sparkkören i solen och ser lycklig ut.

Koppling till läroplanen, Lgr22

Filmen rekommenderas för åk 4-7, exempel på kopplingar till läroplanen:

Samhällskunskap

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.

Granskning av samhällsfrågor

- Aktuella samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.

Historia

Folkökning, ändrade maktförhållanden och emigration, cirka 1800–1900

- Olika orsaker till och konsekvenser av emigrationen från Sverige.
- Historiebruk kopplat till tidsperioden, till exempel hur historiska händelser och aktörer framställs i böcker och på museer.

Svenska

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.

Språkbruk

- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Språkbruk i Sverige och Norden. Några svenska dialekter. De nordiska grannspråken. De nationella minoritetsspråken i Sverige.

Ord och begrepp

Aggression

Asyl

Diskriminering

Emigrant

Empati

Ensamvarg

Etnicitet

Evolution

Flykting

Främlingsfientlighet

Fördom

Förlåtelse

Förväntan

Gemenskap

Immigrant

Inkludering

Insikt

Kommunikation

Könsroll

Migration

Mod

Mänskliga rättigheter

Rasism

Social

Solidaritet

Stereotyp

Symbolik

Uppehållstillstånd

Utanförskap

UTANFÖRSKAP OCH GEMENSKAP

Gabriels pappa lever avskilt och verkar ogilla andra människor. Han blir arg när kören kommer och han blir ursinnig när Senai står i vägen för honom.

- Hur pratar andra om pappan och vad får vi veta om hans liv? Varför är han så arg, tror du?
- Tror du att det trasiga fönstret också kan vara en symbol för någonting? Kanske en påminnelse om att människor också är sköra och kan "gå sönder" på olika sätt? Vad menas med att något är "symboliskt"? Vem eller vad i filmen är trasigt, utöver fönstret?

I stark kontrast till pappan visar filmen andra personer som söker gemenskap och både uttrycker glädje och engagemang för att försöka hjälpa andra.

Som art är människan ett socialt djur. Vi har klarat oss och utvecklats under evolutionen genom att leva i grupper, kommunicera med andra, samarbeta, knyta band och visa empati.

- Vad är empati? Varför har empati varit viktigt i människans utveckling? Vad hade hänt om vi inte hade kunnat identifiera oss med andra och förstå och känna med varandra?

Även om alla människor i grunden är sociala så har vi olika sociala behov. Vissa är pratsamma och trivs bäst i stora grupper, medan andra föredrar mer lugn och egentid. Det finns inget rätt eller fel och de flesta behöver både gemenskap och egentid, men i olika doser.

- När vill du umgås med andra? När vill du vara själv?
- I en kör bildar de enskilda rösterna någonting nytt och mäktigt tillsammans, som alla som deltar är en del av. Det är en häftig känsla av gemenskap. Har du upplevt det eller någon annan slags stark gemenskapskänsla?
- Vargar förekommer ofta i myter och berättelser och har ett starkt symbolvärde kopplat till det vilda, fria och farliga. Trots att vargar är flockdjur förekommer uttrycket "ensamvarg" – vad menas med det? Finns det på riktigt och i så fall varför?

I språket syftar "ensamvarg" ofta på någon som är självständig och stark, men det kan också användas mer negativt, med fokus på avståndstagande.

- Ta reda på några djurarter som lever ensamma och hur de har anpassats evolutionärt för det!

RASISM, FÖRDOMAR OCH STEREOTYPER

Rasism betyder att man gör skillnad på människor utifrån utseende och ursprung, trots att precis alla människor ju har olika utseenden och delvis lika, delvis olika, ursprung.

- Hur tolkar du Gabriels pappa; är han fientlig mot alla eller är det specifikt mot flyktingarna på asylmottagningen? Om han ger sig på Senai för att han är utlandsfödd så är pappan, precis som de säger i byn, rasist.

ibland används ordet "främlingsfientlighet" istället för rasism. Idén om att mänskligheten kan delas in i "raser" har övergetts men ändå utsätts människor för fördomar och diskriminering kopplade till tänkta grupptillhörigheter.

- Vad är en fördom? Är fördomar alltid negativa?
- Fördomar hänger samman med stereotyper. Alltså en förenklad bild av hur vissa personer och (tänkta) grupper är. Ofta pratar man om könsstereotyper och könsroller, alltså föreställningar om hur pojkar respektive flickor är. Kan du komma på några exempel?
- Vad är diskriminering?

Genom att synliggöra och bli medvetna om fördomar och stereotyper kan vi motarbeta dem. Varje människa är ju en unik och komplex individ, omöjlig att känna eller förstå utifrån grupptillhörigheter.

I filmen synliggörs våra förväntningar, eller kanske just fördomar. Slutet överraskar för att vi har en förväntan om vad som ska hända utifrån vem vi tror att pappan är. Kanske ändrade han uppfattning om flyktingar – eller så hade hans hemska aggression inte rasistiska förtecken, men vi hörde andra säga att han var rasist och vi antog att han agerade som han gjorde för att Senai var flykting. Kanske hade han gjort samma sak vem som än korsade hans väg och kanske hade han inte velat (eller kunnat) ge pengar till någon dörrknackande verksamhet som, som han uttrycker det, "tigger". Vi vet faktiskt inte.

ATT VARA PÅ FLYKT

Sparkkören samlar in pengar och förnödenheter i solidaritet med flyktingarna på asylmottagningen. Asylsökande är personer som har kommit till ett land och ansökt om skydd men som ännu inte har fått beslut om de kommer att få uppehållstillstånd.

Det finns många anledningar till att människor tvingas på flykt. Krig, fattigdom, förtryck och för-

följelse är vanliga orsaker. År 2050 spås 140 miljoner människor vara på flykt av klimatskäl, enligt Världsbanken som menar att sambandet mellan klimat, migration och säkerhet blir allt tydligare.

- Vilka drabbas värst av klimatförändringar och klimatkatastrofer? Varför?

Att fly är en mänsklig rättighet. I t ex FN:s flyktingkonvention anges att människor kan ha flyktingskäl på grund av "ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk uppfattning." (Här används "ras" för att syfta på upplevd eller tillskriven grupptillhörighet – alltså att någon blivit diskriminerad, hotad eller förföljd på grund av hur andra tror att de tillhör en viss "ras". Det är alltså inte ett biologiskt begrepp.) Ofta ersätts "ras" av begreppet "etnicitet", som syftar på ursprung och kulturell tillhörighet.

- När antogs FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna? Mot vilken bakgrund?
- Vad betyder migration? Är migrant detsamma som flykting?
- Vad betyder immigration respektive emigration?
- I filmen säger Toni "det heter inte invandrare, det heter flykting". Vad är skillnaden och varför har ordet betydelse?
- I Sverige är det fler som invandrar än utvandrar. Men så har det inte alltid varit. Fram till 1930 var det fler som utvandrade. Mellan 1860 och 1930 lämnade cirka 1,4 miljoner personer Sverige, de flesta för Amerika. Varför emigrerade svenskarna?

MOD ATT STÅ UPP FÖR SIG SJÄLV OCH VARANDRA (...OCH MOD ATT FÖRÄNDRAS)!

Gabriel vill gå med i kören som hans pappa inte tycker om och han skäms över sin pappas betedande, som dessutom är skrämmande. Det sätter honom i en jobbig situation och utmanar hans lojalitet; å ena sidan tycker han att pappan har fel, å andra sidan känner han behov att skydda honom (och sig själv!). "Är det sant att han inte gillar flyktingar?" undrar Toni, "vem då?" svarar Gabriel och frågar vem som påstår det.

- Gabriel står ändå på sig om kören och han försöker lugna pappan. Är Gabriel modig som trotsar sin pappa? Diskutera! Vad är mod och hur blir man modig?

- När Gabriel är på väg hem möter han Senai, som blänger på honom. Vi ser Gabriel vända på sin spark och köra ikapp honom. Vad som sägs vet vi inte, men när han kommer hem säger han till sin pappa att Senai bad om ursäkt för det som hände. Var det verkligen vad som hände, tror du? (Eller var det kanske snarare Gabriel som bad om ursäkt för sin pappa?)

Det är viktigt att kunna medge när man har gjort fel, kunna be om ursäkt och vara öppen för förändring. Men det kräver också ett slags mod att våga erkänna brister och släppa taget om den man varit för att försöka förbättras.

- Vad får pappan att åka med kläder till asylmottagningen, tror du? Är det någon insikt som drabbar honom, ett sätt att säga förlåt, eller vill han visa Gabriel något? Diskutera!
 - På engelska finns ett uttryck som lyder "actions speak louder than words". Vad menas med det, och kan du komma på någon svensk motsvarighet med samma innebörd?
 - Red ut innebörden i några närbesläktade uttryck! När används de och hur?
- "Att tala är silver, att tiga är guld."
"Att lova runt och hålla tunt."
"Tomma tunnor skramlar mest."

Människan är en social varelse som kommunicerar i handling – men också genom språket, ord och berättelser! Vilka vi är, vad vi tycker, känner och önskar i världen kan vi förmedla på ett unikt sätt. Tillvarata och vårda den förmågan!

Produktionsuppgifter

Originaltitel: Sparkekoret
Regi: Torfinn Iversen
Land: Norge
Speltid: 18 min
Tal: Norska Text: Svenska
Tillgängliga format: VOD

Bokning

Smorgasbord Picture House:
log@smorgasbordpicturehouse.se

Mer information, trailer och översikt:
www.smorgasbordpicturehouse.se/pedagog